

Invitasjon sendt ut 6.mai 2026

ARBEIDERBEVEGELSENS HISTORIELAG I AKERSHUS

Studieturen arrangeres av Arbeiderbevegelsens Historielag i Akershus i samarbeid med Peer Gynt Tours som turoperatør.

TO DAGERS STUDIETUR TIL INNLANDET

30. – 31. august 2026

Bindende påmelding innen 1.juli

MÅL FOR STUDIETUREN:

Lære om industrihistorie i Innlandet (Klevfos og Feiring jernverk), få innblikk i husmannsvesenet som bakgrunn for blant andre Alf Prøysens oppvekst. 1/3 av befolkningen var husmenn i 1801.

DAG 1: Søndag 30/8

0715-0800 Buss Sandvika-Lillestrøm - (evt. fra Asker, stopp i Oslo).

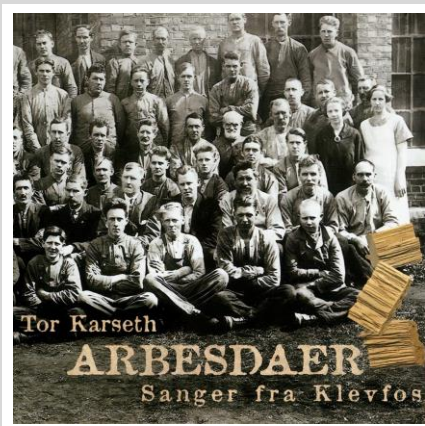
0800-0900 Buss Lillestrøm-Løten.

Ankomst **Løten**. Enkel kaffeservering på Løten Nærstasjon.

1000-1330 Guide blir med oss på en omvisning om «**Munch-grafitti i Løten sentrum**». Edvard Munch vokste opp på Klevfos ved Løten. Vi besøker **Munch-senteret** på Klevfos og det blir Omvisning på **Klevfos industrimuseum** inkl. arbeiderboligen «BOLI'N».

KLEVFOS INDUSTRIMUSEUM

«**Arbesdaer**» ble første gang oppført på Klevfos industrimuseum i 1988. Teaterstykket om Klevfos-arbeiderne er skrevet av **Tor Karseth**, som fikk LOs kulturpris i 2008. Vi er med den nye gutten som har sine første arbeidsdager på tomta, vi er med hollenderføreren under masekjøringa og «papirhønene» på sortersalen. Vi blir med oppi arbeiderboligen der den unge husmora har sin arbeidsdag, og med ungene og deres hverdag.

AUTENTISK INDUSTRIMINNE

Ved Svartelva på Ådalsbruk ligger Klevfos industrimuseum, som er den nedlagte Klevfos Cellulose- og Papirfabrikk, som var i drift fra 1888 til 1976. På museet som ble etablert ti år etter at fabrikken ble nedlagt, kan du se fabrikkbygningene med maskiner og utstyr intakt. Klevfos var en del av Ådalsbruk og hadde på det meste 400-450 industriarbeidsplasser. I år 1900 var Ådalsbruk det største industribruket mellom Kristiania og Trondheim.

1330-1500 Lunsj på **Myklegard kro**.

1500-1630 Klevfos industrimuseum: Vi skal se teaterforestillingen «**Arbesdaer**» på Klevfos!

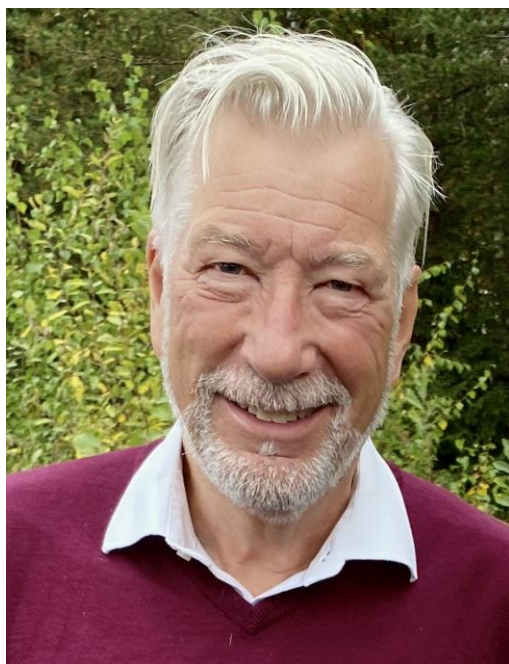
1700-1730 Buss Klevfos-Frichs hotell, Hamar.

1830-2000 3-retters middag på hotellet om kvelden.

Møterom reservert til **kveldsprogrammet** (Kl 2000-2230).

HUSMANNSVESENET I NORGE

Professor emeritus **Jan Terje Myhre** (UiO) gir oss en innføring i husmannsvesenet fra 1600- og fram til 1900-tallet. Om hvorfor systemet oppsto. Om husmennenes plassering i datidas klassesamfunn, om forbindelser til Thranebevegelsen og andre eksempler på motstand mot storbønder og øvrighet. Ulikheter mellom Østlandet (arbeidshusmenn) og Vestlandet (strandsittere). «Flyttardagen» 14.april. Sammenheng husmenn/utvandring – og flytting til byer for å livnære seg i industrien som vokste fram. Avvikling av husmannsvesenet, kamp for retten til å få sitte på plasser som familien har opparbeidet i årevis (som blant andre Knut Storberget, stortingsrepresentant (Ap) fra Hedmark, engasjerte seg aktivt for å få til).

SIGBJØRN JOHNSEN

Vi møter dessuten på hotellet (med et lite forbehold) Arbeiderparti-veteranen **Sigbjørn Johnsen**, mangeårig tidligere finansminister i Norge. Tema for møtet: Arbeid til alle = jobb nr. én, utfordringer og løsninger på 1990-tallet. Skatteforlik med høyresida den gang (1992) og nå, motkonjunkturpolitikk, rødgrønt samarbeid på 2000-tallet og nå. Kanskje drar han en stubb av Hans Børli, en dikter som vi vet Sigbjørn Johnsen er glad i.

TOR KARSETH møter vi også. Han stiller med gitar og synger viser om tømmerfløting og skogsarbeid, og forteller om sitt arbeid med tallrike teateroppsetninger med tema fra arbeidsfolks hverdagsliv og strev.

DAG 2: Mandag 31/8

Frokost på hotellet

0800-0830 Buss fra hotellet og opp til **Rudshøgda** og **Prøysenhuset**

0830-0930 Opplegg på Prøysenhuset/Prøysenstua: «**Fattiggutten Alf som ble Norges største kjendis**». I Prøysenstua, der Alf Prøysen vokste opp, får vi høre historien om fattiggutten Alf som vokste opp i reine husmannskår. Faren til Alf arbeidet som husmann. Historien om klassereisen Alf Prøysen gjorde fra sin fødsel i 1914, i stor fattigdom på husmannsplassen Prøysen i Ringsaker og fram til den største berømmelsen en kunstner i Norge kan få, treffer oss alle og særlig de av oss som har levd så lenge at vi selv har opplevd sangene, fortellingene, teaterstykkene, barnetimen og barne-TV med Romeo Clive.

0930-1015 Kaffe og vaffel i Kafe Julie.

1015-1130 Omvisning, sang og fortellinger i **Prøysenhuset**.

1130-1300 Buss til Feiring. Vi kjører via Gjøvik.

Ankomst **Feiring Jernverk**.

FEIRING JERNVERK

Feiring jernverk startet opp i 1806 og virksomheten tok slutt i 1818. Flere og flere av gruvene som forsynte Eidsvoll jernverk med malm ble utover 1700-tallet anlagt i Totenåsen, og det ble for tungvint med transport helt ned til Eidsvoll. Dermed oppsto behovet for et nytt jernverk som lå nærmere gruvene. Dette ble anlagt i Feiring langt til skogs. Napoleonskrigene sørget for god etterspørsel etter jern, så økonomien var brukbar så lenge krigen varte.

ARBEIDERTEATER I FEIRING

De to på bildet er skuespillere i stykket «**Menn av malm, jenter av jern**», som settes opp første helg i august hvert år i Feiring jernverksruin. Stykket er skrevet av **Tor Karseth**, og tar for seg hverdagsliv og konflikter ved jernverket i året 1808. Verket hadde på den tida 29 gruvearbeidere, 13 kølabrennere, 29 masovn- og dagarbeidere pluss stiger og forvalter, 73 til sammen. En stor arbeidsplass i Feiring, og mange av arbeidsfolka fikk bo på plasser i verkets skoger på husmannsvilkår. I 1851 ble det stifta **arbeiderforening** i Feiring. Av de 37 medlemmene var 12 bonde- og småbrukersønner. Resten var husmenn, løsarbeidere og tjenestegutter.

1300-1430 Guide møter oss ved bussen og det blir nå en ti minutters

spasertur bort til **Carsten Ankers Lysthus** på Kristenkollen. Etter ankomst lysthuset blir det omvisning her, og vi får høre blant annet om historien til huset (som er en replika av det

huset som ble satt opp der i 1813 og seinere revet).

Felespiller **Petter Sæteråsen** fra Hurdal drar noen spenstige låter sammen med en lokal keyboardist mens vi er på Lysthuset. Det blir servert kaffe og gjærbakst her.

1430-1600 Etter kaffen tar guiden oss med ned til selve jernverket og tuftene etter dette. Ca. 5-10 minutter å gå, men det er bratt ned og opp her. Vi får høre om driften av jernverket mens det var i full drift, med imponerende anlegg og tekniske installasjoner langt til skogs.

Vi har ordnet med **ATV-transport** tilbake opp bakken for de som trenger det, i samarbeid med Eidsvoll og Hurdal Røde Kors.

NB! Husk godt fottøy. (fin vei å gå på fram til lysthuset, men fint med god støtte og godt grep på skoene ned til selve jernverket. Ta gjerne med gåstaver.

1600-1630 Vi kjører ned til Nebbenes

1630-1730 2-retters middag på **Nebbenes Kro**

1730-1815 Retur tilbake til Lillestrøm

Videre hjemtransport til Oslo-Sandvika-Asker

Det tas forbehold om at endringer i oppsatt program kan finne sted.

Pris pr. person Kr 4 900,- ved minimum 20 betalende deltagere

Opgitt pris innebærer at AHA sponser studieturen med kr 500,- pr deltaker. Det gis en friplass fra turoperatøren ved 20 betalende deltagere. Verdien av denne friplassen fordeles på alle deltakerne, slik vi har gjort det på tidligere turer. Begrenset deltakerantall (25). Ved færre enn 20 deltagere blir prisen **kr 5.350,-** pr person.

Tillegg enkeltrom Kr 465,-

Prisen inkluderer

Busstransport i 2 dager
Kaffe og bite ti før besøk Klevfos første dag
Inngang og omvisning Klevfos
Lunsj ved Myklegard Kro
Billett til forestillingen Arbesdaer
1 overnatting i dobbeltrom på Frich Hamar
1 frokost og 1 x 3-retters middag på hotellet
Møterom til disposisjon (maks 2 timer)
Inngang og omvisning Prøysenstua og Prøysenhuset
Kaffe og vaffel i Kafe Julie på Prøysenhuset
Omvisning med guide samt kaffe og bakst på Feiring Jernverk
2-retters middag på Nebbenes Kro

Historielaget legger ut for honorar foredragsholder og honorar musikk/underholdning, samt kjøp av ATV-transport fra Eidsvoll og Hurdal Røde Kors. Disse utgiftene belastes ikke turdeltakerne.

Ved påmelding må den enkelte ut med et depositum på **kr 1.250,-** Påmelding er bindende. Restbeløp skal være betalt til AHA innen 17/7.

Den enkelte turdeltaker oppfordres sterkt til å ordne seg med reiseforsikring/avbestillingsforsikring.

6.mai 2026